

At-risk foot

Hoe kunnen we als thuisverpleegkundige een at-risk foot herkennen als we onze diabetespatiënten niet vragen, verplichten om de kousen uit te trekken?

Spijtig genoeg hebben we als eerstelijns werkers, verpleegkundigen en huisartsen, nog te weinig aandacht voor de voetcontrole. Door de opleiding als referentieverpleegkundige en de veelvuldige contacten met de diabetes-voetklinieken groeide de bewustwording dat voetcontrole een belangrijk aspect is binnen het verpleegkundig handelen bij de diabetespatiënt. Vanuit dat bewustzijn zijn we in 5 WGK-afdelingen in de provincie Oost-Vlaanderen gestart met voetcontrole en registratie (gelijklopend met onze aandacht voor de zonerotatie).

Dr. Van Acker heeft ons voldoende inzicht gegeven om de symptomatologie van micro- en macroangiopathie en neuropathie te herkennen. In de preventie van de diabetische voet is vooral de voorlichting van de patiënt belangrijk. In de mij toegewezen tijd wil ik vooral aandacht besteden aan de anamnese van de patiënt en aan de observatie van de voeten.

1. Anamnese

1.1. Algemeen

- ♦ Controle bloedsuikerwaarden: wetenschappelijk onderzoek heeft uitgewezen dat een goede glycemieregeling zeer belangrijk is om complicaties te voorkomen. Aandacht voor : hemoglobine A1c en glycemiewaarden.
- ♦ Medicatiegebruik: bepaalde medicatie beïnvloedt de glycemiewaarden.
- ♦ Rookgewoonten : roken bevordert vaataandoeningen → is dus zeker af te raden.
- ♦ Voetverzorging
 - ✓ hoe verzorgt de patiënt zijn voeten?
 - ✓ heeft de patiënt voorlichting gehad over voetverzorging
 - Proper: dagelijks voetbad op 37° C.
 - Droog: gebruik een zachte handdoek, heb aandacht voor de ruimte tussen de tenen.
 - Zacht : wrijf de voeten zo nodig in met een lotion.
 - Draag steeds sokken en schoenen zonder naden.
 - ✓ inspecteert de patiënt zelf zijn voeten, schoenen?
 - ✓ wie knipt de nagels? → De patiënt? → Hoe is het gesteld met zijn gezichtsvermogen? Minder goed → Doorverwijzen naar de partner of de pedicure om verwondingen te voorkomen.

1.2. Specifiek

a. Neuropathie

- ♦ Sensorische verschijnselen
 - ✓ nachtelijke pijn?
 - ✓ gevoelsvermindering, -vermeerdering?
 - ✓ tintelingen?
- ♦ Motorische beperkingen : krachtvermindering in benen of voeten?
- ♦ Autonome letsels
 - ✓ oedeem?
 - ✓ droge voeten?
 - ✓ vochtig?

b. Vasculopathie

- ♦ Ischemische klachten

- ✓ claudicatio = stoppen met stappen (étalagepijn)?
- ✓ rustpijn?
- ✓ koude extremiteiten?
- ✓ roodheid van de neerhangende voet?

2. Observatie

2.1. Inspectie van de schoenen

- ◆ Schoeisel van de patiënt
 - ✓ voldoende ruim?
 - ✓ aansluitend?
 - ✓ dikke rubberen zolen?
- ◆ Inspectie van de binnenkant van de schoenen : naden, binnenvoering
- ◆ Inspectie van de sokken : wondvocht, naden t.g.v. herstellingen

2.2. Bekijk de voeten = kousen uit !

- ◆ Mate van voelverzorging en hygiëne
- ◆ Aspecten van de huid
 - ✓ bleek, rood, blauw
 - ✓ normaal, vochtig, droog atrofisch, craquelé
 - ✓ eelt/calusvorming, likdoorns, blaren, venentekening.
- ◆ Stand van de voeten : misvorming (Charcotvoet), valgusstand van de voorvoet.
- ◆ Stand van de tenen : hamertenen, klauwtenen.
- ◆ Controle tussen de tenen : schimmel, wondjes.
- ◆ Toestand van de nagels :
 - ✓ ingegroeid, kalknagels, losliggende nagels
 - ✓ schimmelnagels, trauma.
- ◆ Laesie? Zo ja, wanneer en hoe is die ontstaan
 - ✓ door de nagels te knippen?
 - ✓ tengevolge van stoten?
 - ✓ door de druk?
- ◆ Infectie?
 - ✓ Roodheid, zwelling
 - ✓ 60 % van de patiënten heeft last van neuropathie.
- ◆ Controle:
 - ✓ wrijf met een watje over de rugzijde van de hand van de patiënt.
 - ✓ laat de patiënt de ogen sluiten.
 - ✓ wrijf met een watje lichtjes over de boven-, zij- en onderkant van de voet.
 - ✓ laat de patiënt zeggen wat hij voelt en waar.

Om een degelijke voetcontrole te verrichten, valt er heel wat na te kijken, te inspecteren; daarom is het registratiedocument “Voetinspectie” als hulpmiddel ontwikkeld en uitgetest. Op het document zijn de belangrijkste te controleren items aangeduid.

Wanneer we met 1.000 verpleegkundigen bij de ongeveer 2.700 diabetespatiënten, die aan onze verpleegkundige zorgen zijn toevertrouwd, aan voetcontrole doen, dan helpen we zeker :

- ◆ het ambitieuze doel van de Sint-Vincent Verklaring te realiseren (= aantal amputaties t.g.v. een diabetische voet met de helft verminderen).
- ◆ om de kwaliteit van het leven van de diabetespatiënt te verbeteren.

